

Deler av Gustav Vigelands faste utstilling gir en fin totalitet og rom for interessante møter med klassisk skulptur under årets Skulpturbiennale på Vigelandmuseet.

“Pure Verities” av Randi Strand FOTO: ODA BHAR

Skulpturenes tale

Skulpturbiennalen 2013 er minst like kompleks som Høstutstillingen, og praktiserer et utvidet skulpturbegrep som vil overraske noen.

KUNSTUTSTILLING
Skulpturbiennalen 2013
 «Over bekken etter vann»
 Vigelandmuseet
 Til 10. november

Min første tanke på Skulpturbiennalen 2013 er hvor mye den likner på Høstutstillingen. Maleri og tegning er fraværende, og dimensjonene er ofte større, men begge steder vises foto, video, lyd, kunst, performance og installasjon, i tillegg til skulptur. Hva skiller Skulpturbiennalen fra andre gruppeutstillinger?

Norsk Billedhoggerforening arrangerer Skulpturbiennalen for sjuende gang. Denne gangen deltar 38 kunstnere og 36 verker. Undertittel på utstillingen er det lite velklingende «Over bekken etter vann», som ifølge katalogen ikke henviser på unødvendighet, men på kunstens omveier for å se det vante i nytt perspektiv. I større grad enn før er omgivelsene trukket inn, både foran museet

og i Vigelandsparken. I tillegg til de temporære salene benyttes deler av Gustav Vigelands faste utstilling, noe som gir en fin totalitet og rom for interessante møter med klassisk skulptur.

Naturens nærvær er tydelig i flere visuelt sterke arbeider. Utendørs nærmer Sverre Hoel seg «land art» med sin rad av gravsteiner halvt nedsenket i plenen, og Joar Nango sjarmerer med overdimensjonerte lekedyr av bjørkekviser, den samiske versjonen av våre kongledyr, nomadisk spinkle foran den monumentale steinbygningen. Innendørs imponerer Mattias Härenstam med flere meter høye hengende skulpturer, skåret ut av forvridd trestammer og plassert mellom Vigelands knoklete ungdomsverker. Detaljene nærmer seg surrealismen: oppbundne hender og føtter, bryster med stirrende øyne, hårete baller formet som digre maracas. På toppen skimtes en liten villa, som toppen av isfjellet i den nordiske psykens selvmord-

splagede, lengtende, rotaktige mørke.

Mer direkte politisk er Helene Sommers «Nybyggeren», som i likhet med to andre verker på utstillingen består av et fysisk objekt og én film. I Vindussalen står en rekonstruksjon av den siste slumhytta som ble bygd i Osloområdet etter krigen, under boligmangelen da familier og par ble prioritert, mens mange enslige falt utenfor, deriblant flere krigsveteraner. På hytteveggen projiseres en film om manne som bodde i hytta i 40 år, lenge etter at alle liknende skur var brent av myndighetene. Historien har åpenbare paralleller til romfolkets leirplasser idag. Også andre arbeider utforske menneskers hjemløshet og søken etter et hjem, som Pfelders liggende uteliggerdokka eller Shwan Dler Quaradakis avslagsbrev om oppholdstillatelse omskrevet til piggetråd.

Det stødsspesifikke er et viktig element når Roddy Bell fyller Monolittsalen med lysende gjenstander, formet etter søppel funnet på Monolittplatået i parken. På funnstedet ble små stilleben 3D-scannet, og senere 3D-printet i plastmateriale. Tekstilkunster Hanne Friis får sette

preg på Eventyrsalen, med et stramt foldet og sammensydd lærrettsstoff som nærmest velter ned fra en liten balkong, i kompakte lag som kan minne om hurtigvoksende sopp. Anna Daniell komplanerer roadmovie med skulptur ved å ta et objekt med på reise gjennom steder og status. Hvordan endrer skulpturen verdi som galleriobjekt, filmrekvisitt, eller stativ i en butikk? Skulpturen vil vandregjennom museet i løpet av utstillingsperioden.

Alt i alt er Skulpturbiennalen 2013 blitt en fin introduksjon til feltet, fra klassisk skulptur til konseptkunst, sanselighet og eksperiment. Det finnes arbeider som verken er godt tenkt eller utført, som Erfjord og Wolffs studentøvelser av ubrente, sprukne leirklumper, og Stefan Schröders installasjon av skoleelevers banale visdomsord skrevet i melis, men jevnt over er utvalget bredt med glimrende enkeltverker. Vi møter et skulpturfelt som ikke bare er fysisk, men kommer til orde i utvidet forstand. Alt vi ser er ikke skulptur, men alt forholder seg til det skulpturelle.

ODA BHAR

Den syvende norske skulpturbiennalen er den største - og beste - noensinne.

Magisk utstilling

Kunst

Norsk Skulpturbiennale 2013 Over bekken etter vann

Vigeland-museet Oslo
Varer til 10. november

Magisk skulpturbiennale, som også forgår utenfor museets vegger.

Hele 38 kunstnere, valgt ut av en jury, deltar i Norsk Skulpturbiennale på Vigeland-museet. Den poetiske, lett absurde tittelen *Over bekken etter vann* er lagt til i etterkant av årets kurator, Helga-Marie Nordby.

Denne lett omvendte metoden har gitt et svært bra resultat.

Trolig kan årsaken knyttes til at kunstnerne går i dialog og konfrontasjon med Gustav Vigelands kunst, fremfor å late som om forløperen ikke eksisterer. Eksempelvis som i Hanne Friis' *Portal*, over Eventyrsalens inngang. Fra museets lille balkong velter den organisk utover, foldet og sydd av naturfarget bomullslerret. Som en vill vekst danner den en barokk kontrast til Vigelands mer saklige skulpturer. Men lerretets farge ligner Vigelands gips.

Feminint mot maskulint

Også Aurora Passeros stedsspesifikke verk går i dialog med Vigelands fonteneskulpturer og museets arkitektur. Hennes *Positions* består av to spindelvestynne vevnader har et klart feminint preg, i kontrast til øvrig maskulinitet. Passeros inngripen i rommet bærer en alternativ monumentalitet.

Mer maskulint er det i Vigelands Monolittsal. Dirkjan van der Linde har bygget om gamle husorgler til noen merkelige møbler, og disse lydskulpturene sender også ut en durerende tone over lokalet.

I denne salen har også Roddy Bell fire fascinerende skulpturer. *Some Small Sculptures* er fremstilt av tilfeldig søppel i Vigelandsparkens monolittområde. Etterlatenskapene er så satt sammen til underlige stilleben og 3D-skannet. Resultatene er plassert på montre og belyst fra undersiden, derav et mystisk preg.

Uteligger i museet

Skulpturbiennalen tar også plass utenfor museet og i Vigelandsparken, på flere steder i Oslo.

Fakta

Norsk Skulpturbiennale 2013

- Arrangeres for syvende gang av Norsk Billedhoggerforening, i Vigeland-museet for femte gang.
- Kunstnere: Tonje Bartnes Andersson, Christine Aspelund, Roddy Bell, Marianne Broch, Sara Christensen & True Solvang Vevatne, Anna Daniell, Hanne Friis, Kristin Wexelsen Goksøyr, Mattias Härenstam, Sverre Hoel, Sveinn F. Jóhannsson, Erfjord & Wolff, Anders Kjellesvik, Ignas Krunglevicius, Kristina Kvalvik, Jennie Hagevik Bringaker, Dirkjan van der Linde, Anders Sietvold Moe, Joar Nango, Maja Nilsen, Samuel Olou, Aurora Passero, Pfelder, Shwan Dier Qaradaki, Tore Reisch, Marit Roland, Sten Are Sandbeck, Stefan Schröder, Kjetil Skølen, Helene Sommer, Karianne Stensland, Randi Strand, Nina Torp, Pål Vigeland, Petrine Lillevold Vinje og Hedvig Winge.

- Petrine Lillevold Vinje arrangerer et eget film- og performanceprogram i det anatomiske teateret i Frognerparken (anatomiskteater.no).
- Kurator: Helga-Marie Norby.
- Se også vigeland.museum.no

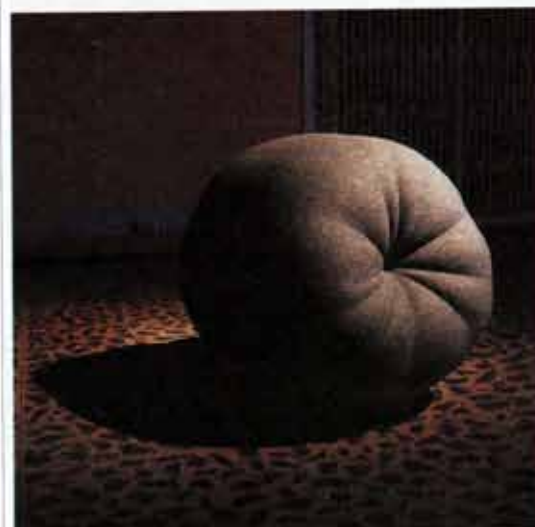
Sverre Hoels *Fragmenter/Livsløp* er halvt nedgravet i gresset utenfor museet og består en rekke kasserte og halvt nedslippte gravstøtter. Vi skal alle dø, sier den på ettertenksomt og praktisk vis, og spør tveitydig om museet er et glemt minne.

En uteligger har like godt flyttet inn i museet. Med den svært livaktige skulpturen *Maurizio (Homeless in Oslo)* retter tyske Pfelder søkelys mot et samfunnsmessig problem. Samtidig er det nokså uklart hvem som er «offeret» her: den som velger å stå utenfor eller innenfor. Det komplekse verket problematiserer både kunstnerrollen og utsidderen.

Det er selvsagt «ordentlig» skulptur med på biennalen: Kristin Wexelsen Goksøys *I seg selv* er hugget i sort diabas, men ser også myk ut. Og på underlig vis virker det som om formen er i ferd med å fortære seg selv.

Hanne Friis går med bidraget *Portal* i direkte konfrontasjon med Gustav Vigelands langt mer tøyede skulpturer i den såkalte Eventyrsalen. Fargen på Friis' villtvoksende lerrestoff ligner imidlertid på gipsskulpturene i rommet. ALLE FOTO: VIGELAND-MUSEET

Kristin Wexelsen Goksøys verk *I seg selv* er hugget i svart stein, men ser myk ut. Skulpturen er med på utstillingen *Norsk Skulpturbiennale 2013* i Vigeland-museet.

Kjetil Skølen's rekke av fotografier *Skulpturelle Posisjoner* tar utgangspunkt i et turistkart og Oslo. Det handler om blick, nærmiljø og tilstedeværelse, men verket repeterer også utstillingens ulike former.

Å gå over bekken etter vann viser til noe meningsløst og unødvendig. Egentlig er jo ikke den korteste, enkleste veien mest interessant i kunsten.

Lotte Sandberg

Aurora Passeros stedsspesifikke verk *Positions* samtaler med både Vigelands fonteneskulpturer og museets arkitektur. Kunstnerens spindelvestynne tepper har et klart feminint preg, i kontrast til den øvrige maskuliniteten.

Petrine Lillevold Vinje, *Anatomisk Teater*. Foto: Petrine Lillevold Vinje.Mattias Härenstam, *Sketches for a re-animation I (... everything is different now, but it still feels the same)*. Foto: Mattias Härenstam.

En biennale for det mindre

Norsk skulpturbiennale 2013

«Over bekken etter vann»

13.09.–10.11.

Ifølge katalogen er stikkordet *det lokale* samlende for denne uvanlig store og godt kuraterede mønstringen. Men *det mindre* kan også stemme bra med utstillingens grunntone: det forkastede, uvesentlige og midlertidige, det lilles selvstendighet og den «store», ferdige formens svekkelse. Inne i museet trosser mange verk den gigantiske visjonen som dominerer salene. Utstillingen dramatiserer hva eller hvem som hører hjemme her, noe som bidrar til en prøving av samfunnets symbolske rammeverk for øvrig.

Bort fra rasjonaliteten

Selve tittelen, «Over bekken etter vann», kan praktiseres helt bokstavelig ved å spasere fra Petrine Lillevold Vinjes *Anatomisk Teater*, over Frognerbekken via Anders Sletvold Moes *Untitled (Reversed Reflection)* og inn i Vigeland-museet til Mattias Härenstams skremmende triptyk, *Sketches for a re-animation*. Da har vi fulgt en linje fra den vitenskapelige rasjonalitetens urscene til et harselas med forestillinger om kroppens psykiske og fysiske enhet.

Vinjes modell er bygget i et tilnærmet en-til-en-forhold på bakgrunn av et anatomisk teater fra 1625. Fra den diamantformete tribunen ser vi ned på et bord der kroppen ble dissekert. Teateret er en slags okular maskin eller et spektakulært biomaktapparat. Her forvandles et historisk faktum til et mysterium: Hvorfor denne adskillelsen mellom kropp og hjerne i Vesten en gang på 1600-tallet? Hvorfor subjektet *her* og objektet *der*?

Lenger ned i parken har Sletvold Moe satt en kopi av Vigelands *Triangelskulptur* opp ned. Bare sokkelens krystallform er synlig, resten av skulpturen befinner seg antagelig et sted under bakken. Slik er Vigelands vitalistisk overskridende kroppsmen-

neske vendt på hodet. Overskridelsen rettes nedover istedenfor oppover, *en omvendt transcendens* mot materien, en lengsel mot potensialer gjemt dypt i jordens indre.

Inne hos Vigeland

En god spenning oppstår også inne blant museets gravalvorlige figurasjon. Vigelands livsverk gir en næringsrik kontrast til flere arbeider som ser ut til å veksle mellom noe leket og prøvende optimistisk, sårbart, usikkert, klossete og patetisk – til og med idiotisk. Verk med *hvilke-som-helst-materialer* stemmes mot Vigelands ramme. Hedvig Winge og Mattias Härenstam viser ulike uttrykk for avbrutte, trakasserte erfaringsrom. Härenstams triptyk er animistiske totem for vår tid der grener og trestammers struktur smeltes sammen med bein og føtter, genitalier og et slags smeltet hode med hundre blunkende øyne. Winges bidrag er et helt annerledes, men tilsvarende ruvende byggverk av leire, forskalingsjern og bomullslaken. Rommet inntas her med sjeldent nedstrippet vitalitet og overskudd. Kunsthandverk stiller også sterkt i andre saler med gode verk av Hanne Friis og Aurora Passero.

Vigelands kropper kjemper med skjebnesvangre krefter, en lidelsesverden som i dag ikke lenger har noen mening. Da kan et forsvarsløst dyr, eller til og med livløse objekter, fremkalle større empati enn mennesket. Steinen blir erfaringsmodell og krystallformasjoner et slags forbinde med sin evne til selvorganisering. Derfor føles det også riktig når vi møter såpass ulike verk som Kristina Kvalviks videoskulptur *City Heart* og Kristin Wexelsen Goksøyers steinskulptur *i seg selv* så tett på hverandre i samme rom. Den flakkende belysningen fra Kvalviks skjerm levendegjør den store, perfekt pussede granittsteinen. Den puteaktige, stumt «lidende» formen får en egenartet dragning. Videoskulpturen minner om en kontrollpost av overvåkningskameraer som fotfølger en kvinne i en vinterlig by. Pessimistisk, kanskje, men det er noe oppløftende ved hvordan den totale optikkens makt kommer til kort når den treffer ansiktets varme hud. Det finnes en motstand her, en singularitet som ikke helt lar seg fange av apparatet.

Utenfor

To figurer i fosterstilling, Christine Aspelunds *Reclining Woman* og Pfelders *Maurizio (Homeless in Oslo)*, overrasker når de plutselig dukker opp i et hjørne, eller i en trapp. Som en helt konkret iscenesettelse av filosofen Giorgio Agambens «det nakne liv» er *Maurizio (Homeless in Oslo)* en fullskala kopi av en ansiktsløs anonymisert, sovende uteligger. I et oppslått pass ser vi riktignok at han bærer navnet til den ikke ukjente kunstneren Maurizio Cattelan, men vi er i en tvetydig situasjon: Jeg ønsker å hjelpe dette mennesket, men fra hvilken posisjon? Er jeg den «inkluderte» og han den «ekskluderte»? I forhold til hvilken makt? Og hvor mye frihet har jeg i så fall ofret for å bli den «inkluderte»? Helene Sommers *Nybyggeren*, et dokumentarisk arbeid om en uteliggerveteran med sin egen hytte i Nordmarka, utmerker seg også i en debatt om utenforskap. Det er laget en kopi av huset han nøysomt bygget og bodde i over flere tiår. Sommer legger vekt på omsorgen som blir vist ham av tilfældige medmennesker. Det handler om å skape skjøre, prøvende fellesskap med et svært beskjedent og nakent utgangspunkt. Å be om noe mer kan være vanskelig akkurat nå.

Slik befinner dette seg langt unna machovitalismen i museets innerste saler, der Roddy Bells 3D-skannede søppel fra Vigelandsanlegget er stukket bort mellom grupper av kropper satt til übermensch-aktige oppgaver. Dette, sammen med en dyp murring fra Dirkjan van der Lindes *The Organ Works* – et par lukkede orgler som spiller én og samme dystre tone – gir ingen særlig grunn til optimisme på den vidløftige utopiens vegne. Da må det nesten bli slik Stefan Schröder gjør det i *ARKIVET. Mine tanker, dine handlinger*, der ungdomsskoleelever har skrevet ned tanker om *hva som gir livet mening* i melis med pekefingeren. Den beskjedne aktiviteten med forgjengelig fremtid kan potensielt anspore til individuelle valg med store konsekvenser. Det åpner et handlingsrom, en større kroppslig mental koordinering, som fører seg pent inn i utstillingen som helhet.

Erling Moestue Bugge